

DONANT VOLTES AL 'CAS PERI ROSSI'

La conversa bilingüe a Catalunya Ràdio és una pràctica que, en realitat, afavoreix el català

ALBERT BRANCHADELL*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 20.10.07

En la seva primera compareixença al Parlament per explicar la política lingüística del Govern, el vicepresident de la Generalitat, Josep-Lluís Carod-Rovira, va assegurar que "és cada persona qui té dret, i només cada persona, a construir la seva pròpia biografia lingüística". La frase, com va dir el llavors diputat Francesc Vendrell, "està molt bé"; el problema són les actuacions que violenten aquest bonic principi d'autodeterminació lingüística. Un exemple, sens dubte, és el de l'escriptora catalana (nascuda a l'Uruguai, però això ¿què importa?) Cristina Peri Rossi.

Fent una aplicació lliure del dret d'autodeterminació lingüística, Peri Rossi va decidir un dia expressar-se habitualment en castellà. La nostra escriptora vivia feliç construint la seva biografia lingüística; anticipant el que després diria el Pla de Govern 2007-2010 de José Montilla, Peri Rossi participava en la vida pública i mantenia "relacions interculturals satisfactòries" independentment de la seva llengua habitual. Això va acabar el dia en què algú, potser desafiant els criteris del vicepresident, va decidir que l'opció lingüística de Peri Rossi era incompatible amb la seva participació en un programa de la ràdio pública de Catalunya.

AQUÍ NO alimentarem el capcós argument que els mitjans de comunicació de la Generalitat haurien de ser íntegrament bilingües; per al cas específic de la televisió, el 2002 el Tribunal Suprem ja va dictaminar que "hi ha una justificació objectiva i raonable perquè els mitjans de

televisió públics gestionats per la Generalitat de Catalunya utilitzin en les seves emissions de manera majoritària la llengua catalana" (bàsicament, es tracta d'equilibrar l'oferta, aclaparadorament inclinada cap al castellà). Ens interessa argüir, més enllà del respecte pel dret d'autodeterminació lingüística, per què és bo per al català que Peri Rossi parli en castellà a la ràdio pública de Catalunya.

Segons els experts més acreditats, el gran problema de la llengua catalana no és la seva imminent extinció, sinó la vigència d'unes normes d'ús que en perjudiquen la visibilitat social i, a la llarga, podrien acabar malmetent-ne la remarcable vitalitat. En concret, l'anomenada norma de convergència, en virtut de la qual una persona que s'expressa habitualment en català passa a fer-ho en castellà davant d'interlocutors que són parlants habituals d'aquesta llengua o que simplement percepció com a tals. Aquesta és la norma que dificulta l'accés fluid de molts vells i nous catalans al català, que d'aquesta manera corre el perill, no de desaparèixer, sinó de quedar circumscrit a una part de la societat en lloc de convertir-se, com el castellà, en llengua de tothom.

Doncs bé, és força evident que la presència de Peri Rossi a Catalunya Ràdio era un desafiament en tota regla a la norma de convergència. Peri Rossi ha decidit expressar-se habitualment en castellà, però entén perfectament el català, i és en català com se li dirigien el conductor del programa, Gaspar Hernández, i els altres col.laboradors d'Una nit a la Terra. La conversa bilingüe, que no per casualitat va ser el que va postular la primera responsable de Política Lingüística, Aina Moll, és la norma que projectava finalment Una nit a la Terra a l'audiència: norma que sens dubte afavoreix el català davant la norma de convergència (que

alguns anomenen "de subordinació") actualment vigent a la societat catalana.

En definitiva: no només s'havia de respectar per principi la biografia lingüística de Cristina Peri Rossi, sinó que respectar-la comportava un important benefici per a la llengua catalana. Ara bé, si respectem la biografia lingüística de Cristina Peri Rossi hem de respectar la biografia lingüística de tothom. En la seva compareixença al Parlament, Carod-Rovira va lamentar que la biografia "te la fan" quan "vas a un Parlament situat al centre de l'Estat i no pots parlar la teva llengua (...) o quan te'n vas al Parlament Europeu i no pots parlar la teva llengua". Sense necessitat d'anar tan lluny, Carod-Rovira s'hauria pogut referir a les múltiples situacions en què molts catalans no poden exercir el seu dret d'autodeterminació lingüística al seu mateix poble o ciutat. Situacions com la que il·lustra novament el cas de la jutge Ana Ingelmo, que a la ciutat de Berga (¡no a Madrid ni a Estrasburg!) va obligar un altre ciutadà català a expressar-se en castellà en un judici, violentant no només la biografia lingüística d'aquest ciutadà, sinó també la mateixa lletra de la llei orgànica del Poder Judicial.

EL CAS Ingelmo és el revers de la moneda del cas Peri Rossi, i tots dos es poden convertir en un test per distingir els falsos dels autèntics pluralistes. Als que van clamar al cel per l'acomiadament de Peri Rossi però callen (és a dir, atorguen) davant la decisió d'Ingelmo se'ls veu inevitablement el llautó. El mateix llautó que no poden amagar els que s'indignen pel cas Ingelmo però aplaudeixen (encara que sigui en petit comitè) l'acomiadament de Peri Rossi. Seria molt interessant saber què pensa d'aquesta qüestió el nou secretari de Política Lingüística de la Generalitat, i en particular quines polítiques desenvoluparà perquè a

Catalunya es respecti el dret d'autodeterminació lingüística de tots els ciutadans.

*Professor de la Facultat de Traducció i Interpretació de la UAB